

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 16 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 153(Ι)/2003 ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ

ΖΩΝΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ «ΧΑ-ΠΟΤΑΜΙ» (CY5000010)

Αρ. Φακ. 02.15.004.052.001

Στις 15.09.2023 συνεδρίασε η Ad Hoc Επιτροπή για να εξετάσει τις επιπτώσεις από την κατασκευή και λειτουργία Γεωργικής και Κτηνοτροφικής Ανάπτυξης (στάβλοι αλόγων, χώρος εκπαίδευσης τους και μελλοντική κατοικία), εντός των διοικητικών ορίων του χωριού Ανώγυρα, στα τεμάχια 323-329,368,184 και 194 με Φ/Σχ.52/22 της επαρχίας Λεμεσού. Το υπό εξέταση έργο χωροθετείται σε τεμάχια τα οποία εφάπτονται με τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας «Χα-Ποτάμι» (CY5000010) σε απόσταση 70-90 μ. με υψομετρική διαφορά 150 μ. και εντός περάσματος αποδημητικών πουλιών.

Στην εξέταση του έργου έλαβαν μέρος τα μέλη με εξειδικευμένες γνώσεις της Ad hoc Επιτροπής που είναι εκπρόσωποι των Τμημάτων Περιβάλλοντος, της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας, του Πτηνολογικού Συνδέσμου Κύπρου, του Κυπ. Ιδρύματος Προστασίας του Περιβάλλοντος (Terra Cypria) και της Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ).

1. Χαρακτηριστικά του έργου και χωροθέτηση

Το Προτεινόμενο Έργο (B311/2020) χωροθετείται εντός των διοικητικών ορίων του χωριού Ανώγυρα, στα τεμάχια 323-329,368,184 και 194 με Φ/Σχ.52/22 της επαρχίας Λεμεσού. Το συνολικό εμβαδόν της αναφερόμενης μεικτής ανάπτυξης είναι 1365.22 μ². Τα τεμάχια του ΠΕ χωροθετούνται σε απόσταση 600 μ. περίπου από το χωριό Ανώγυρα, και εφάπτονται στα δυτικά με τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας «Χα-Ποτάμι» (CY5000010). Σκοπός της ανάπτυξης

του ΠΕ είναι η ανέγερση νέων υποστατικών τα οποία θα έχουν χρήση οικιστικής φύσεως. Τα αναφερόμενα υποστατικά θα είναι ισόγεια κτήρια, εκτός της κατοικίας που θα είναι διώροφη. Τα ζώα που θα φιλοξενούνται είναι δυο άλογα και ένα γαϊδούρι. Εντός της περιοχής μελέτης έχουν γίνει 'ήπιες οικοδομικές εργασίες' με την κατασκευή υποστατικού αποθήκευσης και άλλων υποδομών για μελλοντική αγροικία. Με βάση επιστολή των Αρχιτεκτόνων του έργου ημερ.13/12/2023, πρόκειται για μεμονωμένη κατοικία (ιδιόκτητη κατοικία) με τον περιμετρικό τοίχο τεμαχίου, επιχωματώσεις και άλλες ελαφριές κατασκευές να έχουν ήδη κατασκευαστεί από τον ιδιοκτήτη, χωρίς τη συγκατάθεση των αρχιτεκτόνων. Ακόμα έγινε επιδιόρθωση και δημιουργία ξερολιθιών. Η σύνδεση με το δίκτυο της ΑΗΚ θα υλοποιηθεί με εναέριο δίκτυο πασσάλων από το δημόσιο δρόμο.

Το τοποανάγλυφο της περιοχής μελέτης είναι κατά κύριο λόγο ομαλό με μικρή κλίση και διαφοροποίηση του υψομέτρου. Στο ΒΔ όριο της περιοχής μελέτης και σε απόσταση 70-90 μ. ξεκινά πλαγιά η οποία καταλήγει στην κοίτη του Χα-ποταμιού, με υψομετρική διαφορά 150μ..

Το τεμάχιο εμπίπτει σε γεωργική ζώνη Γ3.

2. Χαρακτηριστικά των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000 και της περιοχής μελέτης

2.1 Χαρακτηριστικά της περιοχής Ζώνη Ειδικής Προστασίας «Χα-ποτάμι»

Σύμφωνα με το Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής, η Ζώνη Ειδικής Προστασίας «Χα-ποτάμι» είναι μια περιοχή με κυρίως θαμνώδες συστήματα και παραδοσιακές καλλιέργειες, κυρίως αμπέλια. Η περιοχή «Χα-ποτάμι» καθορίστηκε ως ΖΕΠ για επτά είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας της ΕΕ για τα Άγρια Πουλιά (2009/147/ΕΚ) που αναπαράγονται στην περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς, για ένα είδος που φώλιαζε παλιότερα στη περιοχή και για μια ομάδα αποδημητικών πτηνών.

Τα είδη καθορισμού που φωλιάζουν στη ΖΕΠ είναι: Σπιζαετός (ή Περτικοσιάχινο) *Aquila fasciata*, Διπλογέρακο *Buteo rufinus*, Ζάνος *Falco peregrinus*, Κράγκα *Coracias garrulus*, Νυκτοπούλι *Caprimulgus europaeus* και τα δύο ενδημικά είδη της Κύπρου, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax* και Σκαλιφούρτα *Oenanthe cypriaca*. Το ένατο είδος καθορισμού είναι ο Γύπας *Gyps fulvus*, είδος το οποίο φώλιαζε στο παρελθόν στη περιοχή και σήμερα χρησιμοποιεί την περιοχή της ΖΕΠ για τροφοληψία. Ανάμεσα στους σημαντικούς στόχους του Διαχειριστικού Σχεδίου της περιοχής είναι η επαναφορά αναπαραγωγικής αποικίας του Γύπα στη ΖΕΠ.

Η ομάδα καθορισμού είναι αυτή των μεταναστευτικών αρπακτικών πουλιών, τα οποία περνούν από τη ΖΕΠ σε σημαντικούς αριθμούς, κυρίως κατά το Φθινόπωρο. Τα είδη αρπακτικών που συμπεριλαμβάνονται στην ομάδα αυτή είναι: *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni*, *Falco vespertinus*.

Άλλα είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ που φωλιάζουν στη ΖΕΠ «Χα-ποτάμι» είναι: Τρουλλουριά *Burhinus oedipnemos*, Πευκοτρασιήλα *Lullula arborea*, Πέμπεττος *Parus ater cypriotes*, Δακκανούρα *Lanius nubicus* και Σιταροπούλλι *Emberiza caesia*. Υπάρχουν και άλλα 14 είδη του Παραρτήματος Ι παρατηρούνται στην περιοχή, κυρίως κατά τη μετανάστευση (την άνοιξη και το φθινόπωρο), είδη όπως Νυκτοκόρακας *Nycticorax nycticorax*, Χιονάτη *Egretta garzetta* και ο Γερανός *Grus grus*. Υπάρχουν επίσης

76 άλλα είδη τα οποία εμφανίζονται τακτικά στη ΖΕΠ «Χα-ποτάμι» τα οποία δεν ανήκουν στο Παράρτημα I της Οδηγίας των Αγρίων Πτηνών. Από αυτά τα είδη, 44 φωλιάζουν στη ΖΕΠ, με τα πιο αξιοσημείωτα να είναι το σπάνιο αρπακτικό, το Διπλοσιάχινο *Accipiter gentilis*, και το ενδημικό υπό-είδος Θουπί *Otus scops cypricus*. Συνολικά στη ΖΕΠ «Χα-ποτάμι» έχουν καταγραφεί 111 είδη.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Τυποποιημένου Έντυπου Δεδομένων της περιοχής Natura 2000 η περιοχή καλύπτεται στο μεγαλύτερο της ποσοστό με ελαιόδεντρα *Olea europaea* και χαρουπόδεντρα *Ceratonia siliqua* (οικότοπος 9320) καθώς και σχίνο (*Pistacia lentiscus*). Η παραποτάμια βλάστηση στο βόρειο τμήμα της περιοχής περιλαμβάνει κυρίως πλατάνια *Platanus orientalis* (οικότοπος 92C0), ενώ σε κατάντη τμήματα του ποταμού όπου κυριαρχούν χαράδρες, οι συστάδες πλατάνου εναλλάσσονται με πικροδάφνες (*Nerium oleander*) και μέρικους *Tamarix* spp. (οικότοπος 92D0). Σε σημεία όπου υπάρχει μεγαλύτερη ροή νερού και για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα ευδοκούν συστάδες σκλέρου *Alnus orientalis* και ιτιάς *Salix alba*.

Οι στόχοι διατήρησης της ΖΕΠ καταγράφονται λεπτομερώς στο Διαχειριστικό Σχέδιο της ΖΕΠ (2016) και χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα αξιολόγηση.

2.2 Χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης

Τα τεμάχια εμπίπτουν σε πολεοδομική ζώνη κατηγορίας Γ3 ενώ εφάπτονται με ζώνες Ζ1. Το συνολικό εμβαδό των τεμαχίων για την ανέγερση του ΠΕ είναι 1365.22 μ². Τα τεμάχια του ΠΕ χωροθετούνται σε απόσταση περίπου 600 μ. από το χωριό Ανώγυρα και εφάπτονται με τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας «Χα-Ποτάμι» (CY5000010) σε απόσταση 70-90 μ. με υψομετρική διαφορά 150 μ. και εντός περάσματος αποδημητικών πουλιών.

Μετά από τις 20 επιτόπιες καταγραφές πανίδας στην περιοχή μελέτης, καταγράφηκαν Ζάνος *Falco peregrinus*, Κούκος *Clamlor glandarius* και *Cuculus canorus*, Δακκανούρα *Lanius senator*, Κοκκινολαιμής *Erilhaous rubecula*, Χελιδони *Hirundo daurica* και *Apus apus*.

Η περιοχή μελέτης αποτελείται κυρίως από γεωργικές εκτάσεις με διάσπαρτα δέντρα χαρουπιάς (*Ceratonia siliqua*), σε συνδυασμό με αρόσιμη γη, διάσπαρτες ελιές (*Olea europaea*) και μικρές εκτάσεις σε αγρανάπαυση. Πέραν από τη γεωργική έκταση με ελιές, χαρουπιές και αρόσιμη γη, στην υπό μελέτη περιοχή, καταγράφηκαν: 5330 Θερμομεσογειακοί και προ-στεπικοί θαμνώνες, 5420 Φρύγανα με *Sarcopoterium spinosum*, 6220* Ξηροφητικοί λειμώνες της Μεσογείου με αγρωστώδη και μονοετή, όπως επίσης Χαρουπιά *Ceratonia siliqua*, Σχινιά *Pistacia lentiscus*, Πουρνάρι *Quercus coccifera*, Αγρελιά *Olea europaea var. silvestris*, Ρασί (ή σπαλαθκιά) *Genista fasselata*, Ράμνος ο ελαιοειδής *Rhammus oleoides*, Ψυλλίνα *Hellichrysum coglobatum*, Κόνυζος *Inula viscosa*, Ασπροθύμαρο *Phagnalon rupestre*, Ασπάλαθος *Calicotome villosa*, Μαντζουράνα *Origanum majorana*.

2.2.1. Άλλα έργα/ζώνες στην περιοχή

- Λατομείο εξόρυξης ασβεστολιθικού ψαμμίτη (ογκόλιθων), για παραγωγή διακοσμητικών πλακών ή/και λιθόστρωτων για χρήση κυρίως σε αναπλάσεις ιστορικών πυρήνων κ.α. – 3 χιλ. νοτιοανατολικά του ΠΕ

- Φ/Β Πάρκο ισχύος 6MW, της εταιρίας CHRISTAKIS VASILIOU CHRISTODOULOU INVESTMENTS LTD – 2,5 χιλ από ΠΕ
- Φ/Β Πάρκο ισχύος 298.165 KW, του κ. DAVID GREEN - 2,5 χιλ από ΠΕ
- κτηνοτροφικό υποστατικό στα 500 μ. από το ΠΕ
- 600 μ. από το χωριό Ανώγυρα
- Το ΠΕ βρίσκεται στα 70-90 μ. με υψομετρική διαφορά 150 μ. από τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας «Χα-Ποτάμι» (CY5000010) και εντός περάσματος αποδημητικών πουλιών

3. Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στην περιοχή του Δικτύου Natura 2000 (ΖΕΠ) Χα-ποτάμι

3.1 Επιπτώσεις από την κατασκευή και λειτουργία του προτεινόμενου έργου

Το τεμάχιο χωροθέτησης της προτεινόμενης ανάπτυξης εμπίπτει σε ζώνη Γ3, η οποία εφάπτεται στα δυτικά με τα όρια της προστατευόμενης περιοχής ΖΕΠ Χα-ποτάμι.

Οι κυριότερες επιπτώσεις από την κατασκευή και λειτουργία του προτεινόμενου έργου αφορούν:

(Α) Ηχητικές οχλήσεις από τις κατασκευαστικές εργασίες και διακίνηση βαρέων οχημάτων στην περιοχή μελέτης

(Β) Διατάραξη των ειδών πτηνοπανίδας συμπεριλαμβανομένων και των ειδών καθορισμού της ΖΕΠ, καθώς επίσης και άλλων μεταναστευτικών ειδών. Η επίδραση του παράγοντα αυτού είναι εντονότερη αν ληφθεί υπόψη και η κοντινή απόσταση της περιοχής μελέτης από τον κυρίως ποταμό του Χα-Ποτάμι που αποτελεί τον πυρήνα της ΖΕΠ και σημαντικότερη περιοχή τροφοληψίας του γύπα, μια εκ των 4-5 βασικών περιοχών τροφοληψίας του που έχουν απομείνει στην Κύπρο. Αποτελεί επίσης περιοχή φωλοποίησης των ειδών του τρυπομάζι, της σκαλιφούρτας και περιοχές τροφοληψίας, ξεκούρασης ή διαχείμασης των υπόλοιπων ειδών χαρακτηρισμού που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι, καθώς επίσης και μεταναστευτικό διάδρομο αποδημητικών πτηνών.

Συγκεκριμένα, αναμένεται δυνητικός επηρεασμός του διαδρόμου περάσματος μεταναστευτικών πουλιών καθώς η προτεινόμενη ανάπτυξη τοποθετούνται εντός του καθορισμένου διαδρόμου περάσματος μεταναστευτικών πουλιών που υπάρχει στην περιοχή. Επίσης το ΠΕ απέχει 60-70 μ. από τα όρια της Ζώνης Ειδικής Προστασίας «Χα-ποτάμι» και ως εκ τούτου δύναται να επηρεάσει αρνητικά τα ήδη καθορισμού της λόγω της εγγύτητας του έργου με τα σημαντικά προστατευόμενα στοιχεία της περιοχής.

Επίσης, αναμένεται ο δυνητικός επηρεασμός των ειδών *Aquila fasciata*, *Buteo rufinus* και *Falco peregrinus* καθώς η ανάπτυξη τόσο του έργου όσο και εναέρια σύνδεση με το Δίκτυο της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ) τοποθετούνται εντός της χωροκράτιας των ειδών αυτών. Τα είδη απαιτούν μια ζώνη μη ενόχλησής με ακτίνα 1 - 2 km από τη φωλιά τους για να αποσοβηθεί ο κίνδυνος εγκατάλειψης της. Συγκεκριμένα, σύμφωνα και με το Διαχειριστικό Σχέδιο που έχει ετοιμαστεί για την περιοχή ΖΕΠ για το είδος *Aquila fasciata* απαιτείται μία ζώνη μη ενόχλησης 2 km από την φωλιά. Το προτεινόμενο έργο και τα απαιτούμενα έργα

υποδομής χωροθετούνται σε μικρότερη απόσταση των 2 km από τον χώρο φωλεοποίησης του είδους *Aquila fasciata*. Επίσης για το είδος *Falco peregrinus* το έργο χωροθετείται εντός της περιοχής τροφοληψίας του.

(Γ) Έδαφος και Γεωλογία - Ρύπανση του εδάφους λόγω διαρροών και επιφανειακής απορροής καθώς και λόγω σφράγισης εδάφους.

(Δ) Υδατικοί Πόροι - Ρύπανση των υδατικών πόρων λόγω επιφανειακής απορροής όμβριων υδάτων και άλλων διαρροών.

Για την διαμόρφωση των συμπερασμάτων της Επιτροπής έχουν ληφθεί υπόψη τα ακόλουθα:

α) Στοιχεία της ΜΕΟΑ που αφορούν τα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας των Πτηνών (2009/147/ΕΕ) καθώς και άλλα είδη χλωρίδας και πανίδας της περιοχής. Έχουν επίσης ληφθεί υπόψη και τα συμπληρωματικά στοιχεία επι της ΜΕΟΑ, ημερ. 13/12/2023 που αφορούν αξιολόγηση επιπτώσεων του έργου στα είδη καθορισμού της προστατευόμενης περιοχής, καθώς επίσης και τις εκτιμώμενες δυνητικές επιπτώσεις των επι μέρους χαρακτηριστικών της προτεινόμενης ανάπτυξης (π.χ. μεμονωμένη κατοικία),

β) οι εξειδικευμένες γνώσεις των μελών της Επιτροπής (Πίνακας 1),

γ) η διατάραξη και όχληση που θα προκληθεί και η απώλεια θέσεων αναπαραγωγής και τροφοληψίας στα είδη καθορισμού της περιοχής

3.2 Συσσωρευτικές επιπτώσεις από την κατασκευή και λειτουργία του προτεινόμενου έργου

- Παρουσία άλλων έργων στην περιοχή. Η εγκατάσταση και λειτουργία πολλαπλών έργων στις παρυφές ή εντός της ΖΕΠ «Χα-ποτάμι», μαζί με την πιθανή υλοποίηση έργων οικιστικής φύσεως, θα έχει συνεργιστικές και σωρευτικές επιπτώσεις στα προστατευτέα είδη της περιοχής. Ήδη στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν δυο Φ/Β πάρκα και το μεγάλο Αιολικό Πάρκο στην περιοχή των Ορειτών, τα οποία συνολικά επηρεάζουν άμεσα τη ΖΕΠ «Χα Ποτάμι». Η χωροθέτηση, προσανατολισμός, μέγεθος και απόσταση μεταξύ υφιστάμενων και προτεινόμενων έργων είναι παράγοντες που δύναται να επηρεάσουν αθροιστικά αλλά και σωρευτικά προκαλώντας όχληση και εκτόπιση ειδών της περιοχής και επηρεάζοντας την πορεία διέλευσης της ορνιθοπανίδας, ειδικότερα των μεταναστευτικών ειδών,
- Σωρευτική επίπτωση/διατάραξη μέσω οχληρίας των ειδών πανίδας της άμεσης και έμμεσης περιοχής μελέτης, συμπεριλαμβανομένης και της ΖΕΠ. Σωρευτικές επιπτώσεις σχετίζονται με την αποψίλωση της βλάστησης και την τροποποίηση των μορφολογικών χαρακτηριστικών του ποταμού που δύναται να προκαλέσουν μακροπρόθεσμη αλλοίωση της γεωμορφολογίας, αφαίρεση χλωρίδας και σημαντικών ενδιαιτημάτων για την φωλεοποίηση και τροφοληψία ειδών καθορισμού της ΖΕΠ.
- Διατάραξη των ειδών πτηνοπανίδας συμπεριλαμβανομένων και των ειδών καθορισμού της ΖΕΠ, καθώς επίσης και άλλων μεταναστευτικών ειδών. Η επίδραση του παράγοντα αυτού είναι εντονότερη αν ληφθεί υπόψη και η κοντινή απόσταση της περιοχής μελέτης από τον κυρίως ποταμό του Χα-Ποτάμι που αποτελεί τον πυρήνα

της ΖΕΠ και σημαντικότερη περιοχή τροφοληψίας του γύπα, μια εκ των 4-5 βασικών περιοχών τροφοληψίας του που έχουν απομείνει στην Κύπρο

- Διατάραξη των ειδών πτηνοπανίδας τρυπομάζη και σκαλιφούρτας τα οποία χρησιμοποιούν την περιοχή για τροφοληψία και φωλεοποίηση μέσω του κατακερματισμού και της υποβάθμισης κρίσιμων οικοτόπων συνεπεία της κατασκευής του προτεινόμενου έργου
- Δυνητικός επηρεασμός των ειδών *Aquila fasciata*, *Buteo rufinus* και *Falco peregrinus* καθώς η ανάπτυξη τόσο του έργου όσο και εναέρια σύνδεση με το Δίκτυο της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ) τοποθετούνται εντός της χωροκράτιας των ειδών αυτών. Τα είδη απαιτούν μια ζώνη μη ενόχλησης με ακτίνα 1 - 2 km από τη φωλιά τους για να αποσοβηθεί ο κίνδυνος εγκατάλειψης της

Οι αθροιστικές συσσωρευτικές επιπτώσεις (υφιστάμενα και προτεινόμενα έργα) με τη δημιουργία του προτεινόμενου έργου, καθώς και οι απώλειες ενδιατημάτων (φωλεοποίησης και τροφοληψίας) και όχλησης διαφόρων ειδών της πτηνοπανίδας, καθώς και τα υπόλοιπα χωροταξικά και περιβαλλοντικά δεδομένα της περιοχής, συνηγορούν αρνητικά στην αδειοδότηση των εν λόγω εργασιών για το ΠΕ.

4. Συμπεράσματα

Το προτεινόμενο έργο χωροθετείται πλησίον της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 (ΖΕΠ) Χα-ποτάμι. Κατά τη διάρκεια της ολοκληρωμένης εξέτασης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου στην περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ «Χα-ποτάμι», στα αντικείμενα προστασίας της (οικότοποι και είδη άγριας ζωής), στους στόχους διατήρησής της (ευνοϊκή κατάσταση διατήρησης) καθώς και στα είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ, η Περιβαλλοντική Αρχή έλαβε υπόψη:

- (α) τη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στην περιοχή του Δικτύου Natura 2000,
- (β) τα Διαχειριστικά Σχέδια της περιοχής Natura 2000 που έχουν εκπονηθεί για την υπό αναφορά περιοχή,
- (γ) τη σχετική νομοθεσία και τα στοιχεία και
- (δ) τις επιστημονικές γνώσεις των ειδικών της Ad hoc Επιτροπής.

Το συγκεκριμένο έργο χωροθετείται στα όρια της περιοχής ΖΕΠ Χα-ποτάμι, συνεπώς οι αθροιστικές επιπτώσεις λόγω και του συγκεκριμένου έργου θεωρούνται υπαρκτές και μη αμελητέες. Συνεπώς, πέραν της άμεσης απώλειας τύπων οικοτόπων των ειδών, καθώς και ειδών γλωρίδας στην περιοχή μελέτης, αλλά και διατάραξη μέσω οχληρίας των ειδών πανίδας της άμεσης και ευρύτερης περιοχής μελέτης, οι κατασκευαστικές εργασίες δύναται να διαταράξουν και να επηρεάσουν με έμμεσο τρόπο τη γλωρίδα, πανίδα και τους οικοτόπους της ευρύτερης περιοχής μελέτης (συμπεριλαμβανομένης και της ΖΕΠ), συνδυαστικά και συναθροιστικά.

Σημειώνεται και λαμβάνεται επίσης υπόψη το γεγονός ότι μέρος των εργασιών των έργων έχουν ήδη ξεκινήσει, χωρίς να έχουν εξασφαλιστεί οι απαιτούμενες άδειες. Επίσης, η δημιουργία υποδομών και υπηρεσιών (π.χ. ηλεκτροδότηση, υδροδότηση) σε μια απομακρυσμένη περιοχή, σε συνδυασμό με την ανάγκη διαχείρισης λυμάτων και απορροών τα οποία δύναται να καταλήξουν και να επηρεάσουν αρνητικά τα ενδιαφέροντα καθώς και είδη καθορισμού της ΖΕΠ, δεν δύναται να αποκλεισθούν πέραν πάσης αμφιβολίας.

Μετά την αξιολόγηση όλων των δεδομένων για την προστατευόμενη περιοχή, διαπιστώνεται ότι η κατασκευή και λειτουργία της προτεινόμενης ανάπτυξης δύναται να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ΖΕΠ Χα-ποτάμι και στους στόχους διατήρησης των αντικειμένων προστασίας της προστατευόμενης περιοχής, κυρίως λόγω αυξημένων επιπέδων όχλησης. Με βάση τα παραπάνω, η προτεινόμενη ανάπτυξη δεν μπορεί να προχωρήσει.

Περιλαμβάνονται οι απόψεις των μελών της Ad hoc Επιτροπής (Παράρτημα I και II).

Τμήμα Περιβάλλοντος

ΙΟΥΛΙΟΣ 2024

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Ι. ΑΠΟΨΕΙΣ ΜΕΛΩΝ AD-HOC ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Πίνακας 1 – Τοποθετήσεις/Απόψεις μελών της Ad-Hoc Επιτροπής

ΑΠΟΨΕΙΣ/ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ	ΦΟΡΕΑΣ	ΣΧΟΛΙΟ	ΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΥΠΟΨΗ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΕΟΑ
Εγγύτητα χωροθέτησης προτεινόμενου έργου με φωλιά αρπακτικού – είδος καθορισμού της ΖΕΠ	Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ) BirdLife Cyprus Terra Cypria Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας Τμήμα Δασών	Η προτεινόμενη ανάπτυξη βρίσκεται εντός ακτίνας 2 χιλ. από ενεργή φωλιά του αρπακτικού <i>Aquila fasciata</i> - είδος καθορισμού για τη ΖΕΠ Χα-Ποτάμι	ΝΑΙ – Κεφ.3 (3.1, 3.2) και Κεφ. 4 (Σύμφωνα με την περιβαλλοντική αξιολόγηση, αναμένεται ο δυνητικός επηρεασμός των ειδών <i>Aquila fasciata</i> , <i>Buteo rufinus</i> και <i>Falco peregrinus</i> καθώς η ανάπτυξη τόσο του έργου όσο και εναέρια σύνδεση με το Δίκτυο της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ) τοποθετούνται εντός της χωροκρατίας των ειδών αυτών. Τα είδη απαιτούν μια ζώνη μη ενόχλησής με ακτίνα 1 - 2 km από τη φωλιά τους για να αποσοβηθεί ο κίνδυνος εγκατάλειψης της).
Μέρος των εργασιών των έργων έχουν ήδη ξεκινήσει, χωρίς να έχουν εξασφαλιστεί οι απαιτούμενες άδειες	Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ) BirdLife Cyprus Terra Cypria Υπηρεσία Θήρας	Σοβαρή επέμβαση στο χώρο, προτού το προτεινόμενο έργο πάρει τη σχετική περιβαλλοντική έγκριση	ΝΑΙ – Κεφ.4 (Λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι μέρος των εργασιών των έργων έχουν ήδη ξεκινήσει, χωρίς να έχουν εξασφαλιστεί οι απαιτούμενες άδειες. Επίσης, η δημιουργία

	και Πανίδα		υποδομών και υπηρεσιών (π.χ. ηλεκτροδότηση, υδροδότηση) σε μια απομακρυσμένη περιοχή, σε συνδυασμό με την ανάγκη διαχείρισης λυμάτων και απορροών τα οποία δύναται να καταλήξουν και να επηρεάσουν αρνητικά τα ενδιαυτήματα καθώς και είδη καθορισμού της ΖΕΠ, δεν δύναται να αποκλεισθούν πέραν πάσης αμφιβολίας). Μετά από επιτόπιο έλεγχο του ΤΠ για το έργο, στάλθηκε επιστολή προς ΤΠΟ για παύση των κατασκευαστικών εργασιών μέχρι την ολοκλήρωση της περιβαλλοντικής αξιολόγησης).
Θέματα πυροπροστασίας	Τμήμα Δασών	Θέματα κινδύνου έκρηξης πυρκαγιάς και μέτρων πυροπροστασίας περιλαμβανομένου του τρόπου ηλεκτροδότησης των υποστατικών δεν αξιολογούνται	ΝΑΙ – Κεφ. 3 (3.1 (α) – σημείο αναφοράς Μεμονωμένης κατοικίας)
Θέματα εκχέρσωσης	Τμήμα Δασών	Δεν αξιολογείται ο αριθμός των δέντρων που θα επηρεαστεί ανά είδος. Για την περίπτωση επηρεασμού δέντρων χαρουπιάς μεγάλης ηλικίας, σημειώνεται ότι το είδος αποτελεί ξενιστή του <i>Propomacrus</i>	ΝΑΙ – Κεφ. 3 (3.2.) και Κεφ.4 (Συγκεκριμένα η αξιολόγηση για τις σωρευτικές επιπτώσεις/διατάραξη μέσω οχληρίας των ειδών πανίδας της άμεσης και έμμεσης

		<p><i>bimicronatus cypriacus</i> το οποίο είναι είδος του Παραρτήματος II του Περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου (153(I)/2003) αρμοδιότητας του ΤΠ.</p>	<p>περιοχής μελέτης, συμπεριλαμβανομένης και της ΖΕΠ., σχετίζονται με την αποψίλωση της βλάστησης και την τροποποίηση των μορφολογικών χαρακτηριστικών του ποταμού που δύναται να προκαλέσουν μακροπρόθεσμη αλλοίωση της γεωμορφολογίας, αφαίρεση γλωρίδας και σημαντικών ενδιαιτημάτων για την φωλεοποίηση και τροφοληψία ειδών καθορισμού της ΖΕΠ)</p>
<p>Ποιότητα ΜΕΕΠ/ΕΟΑ</p>	<p>Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ) BirdLife Cyprus Terra Cypria Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας</p>	<p>Η ποιότητα της σχετικής ΕΟΑ ήταν χαμηλή με αρκετά κενά</p>	<p>ΝΑΙ – Κεφ. 3 (3.1 – αναφορά στα συμπληρωματικά στοιχεία που αφορούν αξιολόγηση επιπτώσεων του έργου στα είδη καθορισμού της προστατευόμενης περιοχής, καθώς επίσης και τις εκτιμώμενες δυνητικές επιπτώσεις των επι μέρους χαρακτηριστικών της προτεινόμενης ανάπτυξης)</p>

II. ΠΡΑΚΤΙΚΑ AD-HOC ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ 15/09/2023

Annie Papadopoulou

From: Martin Hellicar <martin.hellicar@birdlifecyprus.org.cy>
Sent: Wednesday, 20 December 2023 11:45 am
To: 'Annie Papadopoulou'; director@fd.moa.gov.cy; director@dfmr.moa.gov.cy; 'Thira HQ'; info@opok.org.cy; andrecws@logos.cy.net; director@terracypria.org; birdlifecyprus@birdlifecyprus.org.cy
Cc: 'Μαριλένα Αδαμίδου'; 'Μαρία Φεσά'; 'Δέσπω Ζαβρού'; ekakouri@cytanet.com.cy; 'Game Fund - Panicos Panayides'
Subject: RE: Πρακτικά Συνεδρίας Ad-hoc Επιτροπής ΕΟΑ _15-09-2023
Follow Up Flag: Follow up
Flag Status: Flagged

CAUTION: THIS EMAIL ORIGINATED FROM OUTSIDE OF THE ORGANIZATION. DO NOT CLICK LINKS OR OPEN ATTACHMENTS UNLESS YOU RECOGNIZE THE SENDER AND KNOW THE CONTENT IS SAFE.

Αγαπητή Άννη,

Τοποθετούμαι αρνητικά για το συγκεκριμένο έργο, για τους ακόλουθους λόγους:

1. Η προτεινόμενη ανάπτυξη είναι πολύ κοντά (εντός ακτίνας 2 χμ.) σε ενεργή φωλιά του αρπακτικού *Aquila fasciata* (Σπιζαετός) – είδος καθορισμού για τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας 'Χα-ποτάμι'. Ο αετός αυτός είναι ευάλωτος στην ενόχληση, ειδικά κατά την περίοδο αναπαραγωγής, και η αυξημένη δραστηριότητα στην περιοχή που θα έφερνε – εκτιμώ – η ανάπτυξη, αποτελεί απειλή για το είδος. Αυτός είναι ο πιο σημαντικός λόγος της αρνητικής τοποθέτησής μου.
2. Η περιοχή έχει ήδη υποστεί επέμβαση προτού εγκριθεί το έργο, δημιουργώντας τετελεσμένα. Ως θέμα αρχής, δεν υποστηρίζω την περιβαλλοντική έγκριση έργων όπου έχει προηγηθεί τέτοιου είδους επέμβαση.
3. Η ποιότητα της σχετικής μελέτης ΕΟΑ ήταν χαμηλή, με αρκετά κενά, και δεν μου επιτρέπει να καταλήξω σε θετικό συμπέρασμα, λόγω αυτής της ανεπάρκειας στη ΜΕΟΑ.

Ευχαριστώ και παραμένω στη διάθεση της επιτροπής,

Μάρτιν

From: Annie Papadopoulou <apapadopoulou@environment.moa.gov.cy>
Sent: Thursday, December 14, 2023 10:57 AM
To: director@fd.moa.gov.cy; director@dfmr.moa.gov.cy; 'Thira HQ' <wildlife.thira@cytanet.com.cy>; info@opok.org.cy; andrecws@logos.cy.net; director@terracypria.org; birdlifecyprus@birdlifecyprus.org.cy; martin.hellicar@birdlifecyprus.org.cy
Cc: Μαριλένα Αδαμίδου <madamidou@environment.moa.gov.cy>; Μαρία Φεσά <mfesa@environment.moa.gov.cy>; Δέσπω Ζαβρού <dzavrou@environment.moa.gov.cy>; ekakouri@cytanet.com.cy; Game Fund - Panicos Panayides <panayides.gf@cytanet.com.cy>
Subject: FW: Πρακτικά Συνεδρίας Ad-hoc Επιτροπής ΕΟΑ _15-09-2023

Αρ. Φακ. 02.15.004.052.001

Annie Papadopoulou

From: Koulla Michael <director@terracypria.org>
Sent: Wednesday, 20 December 2023 12:49 pm
To: Annie Papadopoulou; director@fd.moa.gov.cy; director@dfmr.moa.gov.cy; 'Thira HQ'; info@opok.org.cy; andrecws@logos.cy.net; Koulla Michael; birdlifecyprus@birdlifecyprus.org.cy; martin.hellicar@birdlifecyprus.org.cy
Cc: Μαριλένα Αδαμιδου; Μαρία Φεσά; Δέσπω Ζαβρού; ekakouri@cytanet.com.cy; Game Fund - Panicos Panayides
Subject: RE: Πρακτικά Συνεδρίας Ad-hoc Επιτροπής ΕΟΑ_15-09-2023
Follow Up Flag: Follow up
Flag Status: Flagged

CAUTION: THIS EMAIL ORIGINATED FROM OUTSIDE OF THE ORGANIZATION. DO NOT CLICK LINKS OR OPEN ATTACHMENTS UNLESS YOU RECOGNIZE THE SENDER AND KNOW THE CONTENT IS SAFE.

Αγαπητή Άννη,

Ακόμη και μετά τις απαντήσεις των μελετητών στα ερωτήματα που τους τέθηκαν, θεωρώ ότι η μελέτη είναι ανεπαρκής ποιοτικά. Επίσης, ακόμη δεν μου είναι σαφές το τι θα καταλήξει να είναι η συγκεκριμένη ανάπτυξη.

Για σκοπούς όμως τοποθέτησης, όπως γνωρίζουμε, το συγκεκριμένο έργο χωροθετείται πολύ κοντά σε ενεργή φωλιά του αρπακτικού *Aquila fasciata*, που αποτελεί και είδος καθορισμού για τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας 'Χαποτάμι'. Βάσει της οικολογίας του είδους, το οποίο είναι αρκετά ευαίσθητο στην όχληση, και βάσει της αρχής της πρόληψης, τοποθετούμαι αρνητικά για την εν λόγω ανάπτυξη μιας και δεν μπορεί να διασφαλιστεί η προστασία του είδους.

Ως τελευταίο σημείο, θεωρώ ότι, έργα τα οποία έχουν ήδη αρχίσει τις οποιασδήποτε εργασίες χωρίς τις απαιτούμενες εγκρίσεις, θα πρέπει να είναι πολύ αυστηρή η επιτροπή απέναντί τους έτσι ώστε να μπορέσουμε να διαφυλάξουμε την όλη διαδικασία της ΕΟΑ.

Παραμένω στην διάθεση σας για τις όποιες διευκρινίσεις.

Καλές γιορτές σε όλους,

Κούλλα Μιχαήλ
Εκτελεστική Διευθύντρια
Terra Cypria - the Cyprus Conservation Foundation
p: +357 25320034
f: +357 25320036
e: director@terracypria.org
kmichael@terracypria.org
w: www.terracypria.org

Annie Papadopoulou

From: Andreas Demetropoulos <andrecws@logos.cy.net>
Sent: Wednesday, 20 December 2023 1:26 pm
To: Annie Papadopoulou
Cc: director@fd.moa.gov.cy; director@dfmr.moa.gov.cy; Thira HQ; info@opok.org.cy; director@terracypria.org; birdlifecyprus@birdlifecyprus.org.cy; Μαριλένα Αδαμίδου; Μαρία Φεσά; Δέσπω Ζαβρού; ekakouri@cytanet.com.cy; Game Fund - Panicos Panayides; martin.hellicar@birdlifecyprus.org.cy
Subject: Re: Πρακτικά Συνεδρίας Ad-hoc Επιτροπής ΕΟΑ _15-09-2023
Follow Up Flag: Follow up
Flag Status: Flagged

CAUTION: THIS EMAIL ORIGINATED FROM OUTSIDE OF THE ORGANIZATION. DO NOT CLICK LINKS OR OPEN ATTACHMENTS UNLESS YOU RECOGNIZE THE SENDER AND KNOW THE CONTENT IS SAFE.

-Ος Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων τοποθετούμαστε αρνητικά σχετικά με την προτεινόμενη ανάπτυξη ,καθότι αυτή εμπίπτει εντός της χωροκράτειας του Σπιζαετού,με αποτέλεσμα η λειτουργία του έργου να επιφέρει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στην επιβίωση του πολύ ευάλωτου αυτού είδους.

-Σημειώνεται επίσης ότι ήδη έγινε σοβαρή επέμβαση στον χώρο,πρωτού το προτεινόμενο έργο πάρει την σχετική περιβαλλοντική εγκριση και ως εκτούτου δεν έπρεπε καν να εξεταστεί.

-Η ΕΜΟΑ επίσης ήταν πλήρης κενών

Ευχαριστώ και παρένω στην δοάθεση της επιτροπής

Μυρούλα Χατζηχριστοφόρου
Εκπρόσωπος ΟΠΟΚ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ
1414 ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αρ. Φακ.: 02.10.011.005
Τηλ.: 22805544
Φαξ.: 22805542
Email: ekakouris@fd.moa.gov.cy

28 Δεκεμβρίου, 2023

Αναπληρώτρια Διευθύντρια Τμήματος Περιβάλλοντος

Θέμα (3) ΜΕΟΑ, για γεωργική και κτηνοτροφική ανάπτυξη (στάβλοι αλόγων, χώρος εκπαίδευσης τους και μελλοντική κατοικία), στην Ανώγυρα (ΛΕΜ/01378/2021)

Αναφέρομαι στη σχετική με το πιο πάνω θέμα επιστολή σας ημερ. 14/12/23 και σας ενημερώνω ότι για να μπορέσει να τοποθετηθεί το Τμήμα Δασών θα πρέπει να διευκρινιστούν τα ακόλουθα:

- (α) Να διευκρινιστεί το θέμα που έχει προκύψει με το είδος *Aquila fasciata* (Σπιζαετός). Να ενημερωθεί η Adhoc Επιτροπή για τη θέση της πλησιέστερης φωλιάς του αρπακτικού *Aquila fasciata* (Σπιζαετός) και αν το είδος χρησιμοποιεί την περιοχή του υπό εξέταση έργου για σκοπούς αναπαραγωγής ή/και τροφοληψίας.
- (β) Ο αριθμός των δέντρων που θα επηρεαστεί ανά είδος. Για την περίπτωση επηρεασμού δέντρων χαρουπιάς μεγάλης ηλικίας, σημειώνεται ότι το είδος αποτελεί ξενιστή του *Protopsectus bipunctatus cyriacus* το οποίο είναι είδος του Παραρτήματος II του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου (153(I)/2003) αρμοδιότητας του Τμήματος Περιβάλλοντος.
- (γ) Θέματα κινδύνου έκρηξης πυρκαγιάς και μέτρων πυροπροστασίας, περιλαμβανομένου του τρόπου ηλεκτροδότησης των υποστατικών.

(Ηρόδοτος Κακούρης)
για Αναπληρωτή Διευθυντή Τμήματος Δασών